INSTITUT D'ESTUDIS PENEDESENCS

JOAN DE JANSÀ, UN VILAFRANQUÍ AL SERVEI DE CARLES VI D'AUSTRIA

Jacint Berenguer i Casal
Llicenciat en Dret i en Humanitats.
Autor de diverses publicacions sobre l'exili austriacista

RESUM
Joan de Jansà (Vilafranca del Penedès 1676 – Viena 1741) va ser un militar de carrera que participà activament en la Guerra de Successió espanyola en defensa de la causa austriacista. Perduda aquella contesa, s'hagué d'exiliar a Viena on seguí enrolat en l'exèrcit de Carles VI. Allí continuà la seva carrera militar amb força èxit, motiu pel qual fou ennoblit per l'emperador amb el títol de comte i, uns anys més tard, nomenat coronel governador del regiment de Vázquez.
Paraules clau: militar, guerra Successió, biografia

ABSTRACT
Joan de Jansà (Vilafranca del Penedès 1676 - Vienna 1741) was a career military officer who took an active part in the War of the Spanish Succession in defense of the Austrian cause. When the conflict was lost, he had to go into exile in Vienna, where he continued to serve in the army of Charles VI. There he continued his military career with considerable success, which is why the Emperor awarded him the title of Count and, a few years later, appointed him Colonel Governor of the Vazquez Regiment
Keywords: military, war Succession, biography

Fins no fa gaire se'n sabia ben poca cosa de Joan de Jansà. La historiografia de la Guerra de Successió hi feia referència d'una manera tangencial perquè les dades que sobre ell apareixien en els arxius tradicionalment consultats eren més aviat escadusseres. Va ser el 1996, arran d'una recerca que vaig iniciar en un arxiu particular sobre un altre austriacista, Francesc Busquets, que començà a aparèixer més informació de Jansà. La prossecució d'aquella investigació sobre Busquets em dugué a consultar arxius de Nàpols i Viena, on la figura de Jansà, amic de Busquets, es va anar perfilant. Tot aquell treball de recerca motivà la publicació d'un article a la revista *Pedralbes* i a l'edició d'una monografia sobre Francesc Busquets, on Jansà hi acabava

tenint també un cert protagonisme, en ser un dels marmessors del béns relictes per Busquets.[6]

Tanmateix, es desconeixia el seu origen. Cap documentació consultada s'hi referia. Es creia —sense estar documentat— que havia nascut a Barcelona i així s'havia fet constar en l'exigua bibliografia publicada fins aleshores.[7] Nogensmenys, posteriors informacions que em facilità Francesc Serra i Sellarés em dugueren a la pista del seu vertader origen: en dues partides de baptisme de 1711 i 1712 conservades a l'Arxiu Diocesà d'Urgell, Joan Jansà —que llavors formava part del Regiment de la Diputació destinat a Castellciutat— figurava com a padrí de fonts dels batejats, fills d'amics seus. I en les dues partides es feia constar que era natural de Vilafranca del Penedès. L'Arxiu Eclesiàstic de Vilafranca no va fer més que confirmar la veracitat d'allò que es consignava a l'arxiu urgellenc. Jansà, efectivament, hi havia nascut el 1676.

Com es fa palès en les següents pàgines, resten encara per completar molts aspectes del seu itinerari vital. Hi ha encara molts forats per omplir. Tanmateix, les dades fins ara conegudes ja permeten bastir una primera aproximació a la seva figura, que es d'esperar i desitjar que serveixin per al desenvolupament de noves recerques sobre aquest austriacista vilafranquí, fins ara força desconegut.

1.- Els orígens

Els avantpassats de Joan Jansà eren tots ells penedesencs. El seu avi patern, Tomàs Jansà, fou un pagès de Castellví de la Marca i la seva àvia paterna, Eulàlia Cuch, era de Pacs (Sant Genís de Pachs). En casar-se ambdós el 1621 atorgaren capítols matrimonials, fet que denota l'existència d'un cert pa-

[6] BERENGUER i CASAL Jacint. 2012 "Els oficials de l'exèrcit austriacista a l'exili: el cas de Francesc Busquets i Mitjans", *Pedralbes*, Barcelona, Universitat de Barcelona, n. 32, p. 195-238; BERENGUER i CASAL, Jacint. 2014. *Francesc Busquets i Mitjans. Coronel d'infanteria i exiliat austriacista*, Barcelona, Rafael Dalmau, editor, p. 125-130, 136-147, 154-161, 173-177.

[7] SERRA i SELLARÉS, Francesc. 2013 *Els herois del 1714. Els defensors de Catalunya*, Barcelona, Editorial Base, p. 119; BERENGUER, *Francesc Busquets i Mitjans. Coronel d'infanteria*, *op. cit*, p. 49.

trimoni familiar.[8] Un dels seus fills, Andreu, fou el pare del nostre biografiat. Establert a Vilafranca, Andreu Jansà es casà dues vegades: la primera amb Maria Pastor, amb qui tingué dos fills, Maria el 1658 i Andreu el 1664.[9] Maria Pastor, però, morí el 24 de maig de 1673,[10] i Andreu Jansà, en enviudar, tornà a casar-se.

La seva segona muller, Anna Maria Franquesa, havia nascut a Vilafranca el setembre de 1655.[11] Era filla de Joan Franquesa, pagès vilafranquí, i de la seva dona, Margarida.

La celebració d'aquest matrimoni entre Andreu Jansà i Anna Maria Franquesa, els pares del nostre biografiat, tingué lloc a l'església de Santa Maria de Vilafranca el 26 d'agost de 1673:

> *Als vint y sis de dit mes y any [agost de 1673] foren desposats per paraules de present, segons mana la S[anta] M[are] I[glésia], Andreu Jansà, pagès, fill legítim y natural de Tomàs Jansà, pagès, y de Eulàlia, muller sua, tots defunts, e la honesta Anna Franquesa, donsella, filla legítima y natural de Juan Franquesa, pagès, y de Margarida, muller sua, tots defunts. Assistí ab degudas licències lo R[evere]nt Jaume Ramon, pre[vere] y beneficiat de nostra Iglésia, essent presents ...*[12]

Així, doncs, sense esperar l'any de dol, Andreu Jansà es casà tot just tres mesos després d'haver mort la seva primera muller. Pogué influir en la seva decisió la curta edat del seu segon fill, Andreu, que llavors tenia poc més de vuit anys.

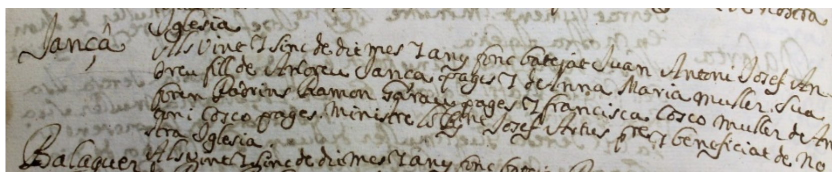
---

[8] Arxiu Comarcal de l'Alt Penedès (ACAP), Protocol de capítols matrimonials de Pere Guasch 1618-1625 (N. 951 / B. 26), vol. 5, 1621, 13 de novembre de 1621.
[9] Arxiu Eclesiàstic de Vilafranca del Penedès (AEVP), Llibre de Baptismes de Sta. Maria 1649-1662, f. 118v; Llibre de Baptismes de Sta. Maria 1662-1677, f. 36r.
[10] AEVP, Llibre de Defuncions de Sta. Maria 1648-1673, f. 172v.
[11] AEVP, Llibre de Baptismes de Sta. Maria 1649-1662, f. 85r.
[12] AEVP, Llibre de Matrimonis de Sta. Maria 1654-1699, f. 82v.

D'aquest segon matrimoni nasqueren tres fills, Maria Anna el 1674,[13] Joan, el nostre biografiat, el 1676, i Miquel el 1678.[14]

Es desconeix el dia exacte en què Joan Jansà va néixer, per bé que sí que consta la data del seu baptisme: el 25 de juny de 1676. Atès el costum de l'època de batejar els nadons en néixer o molt pocs dies després, amb tota probabilitat degué venir al món aquell mes de juny. La cerimònia religiosa tingué lloc a la parròquia de Santa Maria de Vilafranca del Penedès:

> *Als vint y sinc de dit mes y any [juny de 1676] fonc batejat Juan, Antoni, Josef Andreu, fill de Andreu Jançà, pagès, i de Anna Maria muller sua. Foren padrins Ramon Garau, pagès, i Francisca Coscó, muller de Antoni Coscó, pagès. Ministre lo R[evere]nt Josef Artrús, pre[vere] beneficiat de nostra Iglésia".*[15]

Il·lustració 1.- Assentament al Llibre de baptismes de Sta. Maria de Vilafranca del bateig de Joan Jansà. 25 de juny de 1676.

Actuà de padrina, doncs, la dona d'Antoni Coscó, un pagès amic de tota confiança d'Andreu Jansà. Tan amic devia ser que aquest el nomenà uns dels seus marmessors en el testament que atorgà el 10 de setembre de 1679,[16] a les portes de la seva mort. L'òbit es produí a Vilafranca vuit dies després i el funeral per la seva ànima se celebrà el diumenge, 17, a la referida parròquia de Santa Maria.[17]

[13] AEVP, Llibre de Baptismes de Sta. Maria 1662-1667, f. 128v.
[14] AEVP, Llibre de Baptismes de Sta. Maria 1678-1696, f. 15v.
[15] AEVP, Llibre de Baptismes de Sta. Maria 1662-1677, f. 144r.
[16] ACAP, Protocol de testaments de Josep Mas (menor) 1667-1700, (N. 1812 / D/31), f. 34.
[17] AEVP, Llibre de Defuncions de Sta. Maria 1674-1695, f. 56r.

2.- La relació amb els Masdovelles

A Andreu Jansà el sobrevisqueren només tres fills: la gran, Maria, que llavors ja estava casada amb Ramon Grau, i dos dels tres nascuts del seu segon matrimoni, Maria Anna, de cinc anys, i Joan, el nostre biografiat, que aleshores només en tenia tres, d'anys. Els altres l'havien premort, segons es dedueix del seu testament. Així, doncs, la seva vídua, Anna Maria Franquesa, amb vint-i-quatre anys, hagué de tenir cura tota sola dels seus dos fills de curta edat, Maria Anna i Joan. Ateses les circumstàncies, ella i els seus dos fills petits sembla que foren acollits per la família Masdovelles.

Miquel de Masdovelles i de Salbà, senyor d'Arboç i les Pujades i castlà de Vilafranca, estava casat amb Marianna de Foixà. Vers el 1680 havien traslladat la seva residència permanent de Vilafranca a Barcelona.[18] Entre d'altres propietats, pertanyia als Masdovelles el castell de Pujades, a Castellví de la Marca, terme d'on procedien, com he dit, els Jansà. Possiblement, degut a aquesta vinculació, sembla que la mare de Joan Jansà entrà al servei dels Masdovelles a la casa que aquests tenien al carrer Santa Anna de Barcelona. Si més no, allí hi va morir. El seu enterrament tingué lloc el 17 de desembre de 1692 a la parròquia de Santa Maria del Pi de Barcelona, que era la parròquia a la que pertanyia la casa dels Masdovelles. En el llibre sagramental corresponent s'hi fa una referència explícita:

> *Sepultura particular del cos de Anna Jansà, vídua del q[uònda]m Andreu Jansà, pagès de Vilafranca del Panadès. Està en casa de don Miquel Masdovelles. Volgué 12 pre[vere]s.*[19]

En termes semblants s'expressa el llibre de la funerària d'aquella parròquia:

> *D[ona]d[a] sep[ul]t[ura] p[arroquia]l al cos de Anna Jansà, vidua del q[u]ò[ndam] Andreu Jansà, pagès de Vilafranca de Panadès. Està a casa de don Miquel Masdovelles. Volgué 12 p[rever]es. Foren Tho-*

---

[18] MASSANELL i ESCLASSANS, Antoni. 1991."Els Masdovelles i Vilafranca", *Miscel·lània Penedesenca*, p. 344-346.
[19] Arxiu Parroquial de Santa Maria del Pi (APSMP), Llibre d'òbits B-210, 1684-1695, f. 114.

mas, Duran, Gibert, Manyà, Mas, Esteve, Farrer, Flaquer, Boxadell, Sans, Coll y Vert, [e]scolà, m[estr]e d'e[sc[o]lans, sagristà y altar major.[20]

Poc temps després d'haver mort la vídua Jansà, va ser la seva filla Maria Anna qui entrà al servei dels Masdovelles a la casa del carrer Santa Anna de Barcelona. Almenys consta a les llibretes de compliment pasqual que Maria Anna Jansà (sovint figura com a Maria Jansà), des del 1693, l'any següent de la defunció de la seva mare, fins el 1720, s'estigué en aquella casa.[21]

Per tot plegat, es pot presumir que Miquel de Masdovelles, mentre visqué i, després, la seva vídua Marianna de Foixà, tingueren cura, d'una manera o altra, de la família Jansà i, conseqüentment, també de Joan Jansà que, en morir la seva mare, tot just havia complert setze anys. És possible, doncs, que Miquel de Masdovelles, diputat militar de la Diputació del General el 1686,[22] vetllés per la formació del jove Jansà. En aquell context no és d'estranyar que fos ell mateix qui l'aconsellés enrolar-se a l'exèrcit. Miquel de Masdovelles, però, morí el 1694 sense descendència, circumstància que, com és prou conegut, suposà l'inici d'un llarguíssim i costosíssim procediment judicial que enfrontà els Foixà i els Desvalls, i que durà seixanta-quatre anys.[23]

3.- La integració al Regiment de la Diputació del General

Presumiblement vers el 1704, Joan Jansà, al seus vint-i-vuit anys, degué contraure matrimoni, perquè l'any següent nasqué la seva primera filla, Manuela. No he trobat cap referència documental d'aquell matrimoni. Re-

[20] APSMP, "Borrador de la Funerària de la Iglésia Parroquial de N[ostr]a S[enyo]ra del Pi, començant lo primer de maig 1692 y finirà al últim de abril de 1693, essent bosser lo Dr. Pere Boxadell prev[ere] y beneficiat de la pr[ese]nt Iglésia", B-239, f. 80v.

[21] APSMP, Llibretes de Comunions dels anys 1693, 1700 a 1707, 1716 a 1720.

[22] MARTÍ FRAGA, Eduard. 2009. *La classe dirigent catalana. Els membres de la Conferència dels tres Comuns i del Braç Militar*, Barcelona, Fundació Noguera, p. 305.

[23] FERNÁNDEZ TRABAL, Josep. 2013. *Els Desvalls i Catalunya. Set-cents anys d'història d'una família noble catalana*, Barcelona / Lleida, Ajuntament de Barcelona / Pagès editors, p. 261-266, 302-310.

cerques efectuades a l'Arxiu de la Diòcesi de Barcelona evidencien que el suposat casori no va tenir lloc en cap parròquia d'aquella diòcesi, però de l'any en què Manuela vingué al món en fa un reconeixement explícit el mateix Jansà en el memorial que presentà el 1729 al Consell Suprem d'Espanya de Viena, al qual em referiré més endavant.

Sembla que Jansà formà part del Regiment de la Diputació des de la seva creació, ja que el 1706 ja era un dels seus capitans d'infanteria, segons es desprèn d'una instància subscrita a Girona per diversos oficials, entre ells per Francesc Sans Miquel i pel mateix Jansà, en què denunciaven el mal tracte que el sergent major Nicolau Axandri donava als oficials i soldats del regiment.[24]

I és que durant tota la Guerra de Successió, Jansà lluità en el bàndol austriacista com a integrant d'una de les companyies d'infanteria del Regiment de la Diputació del General, llevat dels darrers mesos de 1714, en què, com veurem, passà a formar part del regiment de voluntaris comandat per Francesc Busquets. Les anades i vingudes, doncs, de la seva companyia ens permeten resseguir el seu rastre pels territoris on, durant aquells anys, li tocà defensar la causa austriacista.

Per això sabem que, després de la caiguda de Lleida el 1707, fou destinat a Castellciutat, on hi romangué entre els anys 1710 i 1713. Consta que el 8 de maig de 1710 actuà de testimoni de la boda de l'alferes del seu regiment, Francisco Moxí;[25] que el primer de febrer de 1711 fou el padrí de fonts d'una filla del cantor de la catedral de la Seu d'Urgell, Andreu Vilanova, i que el 22 de juny de 1712, també actuà de padrí de fonts d'una filla del referit alferes, Francisco Moxí.[26]

---

[24] SANS TRAVÉ J.M. (dir.). 2007. *Dietaris de la Generalitat de Catalunya. Anys 1701-1713*. Barcelona, Generalitat de Catalunya, , vol. X, p. 2.058-2.059.
[25] Arxiu Diocesà D'Urgell (ADU), Parroquials. La Seu d'Urgell. UI 86, UD48. Llibre de Matrimonis Sant Ot. 1678-1746.
[26] ADU, Parroquials. La Seu d'Urgell. UI88 UD51. Llibres de Baptismes Sant Ot. 1709-1756, f. 47 i 74.

Cal dir que vers el 1711 degué néixer la seva segona filla, Josefa. A l'Arxiu Diocesà d'Urgell no hi ha constància del seu bateig, però el seu naixement pels volts d'aquell any es dedueix de l'al·ludida memòria que Jansà presentà el 1729 a Viena, de la qual, com he dit, en parlaré més endavant.

Potser degut a la situació bèl·lica que es vivia aquells anys, la seva carrera militar s'accelerà, perquè a primers de 1712 ja fou ascendit pels Comuns al grau de sergent major:

> *Divendres, a 22 de janer de 1712. En aquesta dia, constituhit personalment en lo excel·lentíssim y fidelíssim concsistori de sas excel·lèncias fidelíssimas, lo magnífich Pau Corbera y Despalau, ciutadà honrat de Barcelona y síndich del General y present casa [...] ha fet relació com als 19 del present y corrent mes [...] li noticià com lo excel·lentíssim y fidelíssim concsistori havia passat a fer elecció de sargento mayor y que havia anomenat a don Joan Jansà capità de dit regiment.*[27]

A Castellciutat hagué de lluitar contra el setge dels filipistes comandats pel comte de Fiennes i Feliciano Bracamonte, fins que el 28 de setembre de 1713 el general Josep Moragues, que n'era el governador, hagué de capitular.[28]

Passà després a Cardona, on substituí al sergent major Josep Pomareda, que el desembre de 1713 havia estat empresonat pels borbònics en el combat del Blanc d'Hortoneda.[29]

4.- L'ascens a tinent coronel

A la primavera de 1714, a les acaballes, doncs, de la guerra, Francesc Busquets i Mitjans el proposà com a tinent coronel del regiment de voluntaris que estava formant, segons la carta que adreçà des d'Olesa als consellers de la Ciutat de Barcelona el 20 de maig:

---

27 SANS TRAVÉ, *op. cit*, p. 1.219 i 1.220.
28 SERRA i SELLARÉS, Francesc. 2014. *Cardona (1705-1714). La resistència a l'interior*, Barcelona, Rafael Dalmau editor, p. 177.
29 *Ibid*, p. 189.

Atenent particularment a·lo que V.E. me mana sobre la elecció dels oficials [...] me he conferit ab lo Sr. marq[uès], proposant-li per mon th[inen]t cor[one]l al sarg[ent]ho m[aj]or de la Diputació Dn. Joan Jansà, trobant sols la dificultat de trobar-se encara presoner lo m[aj]or Pomareda, y estar dit Jansà exercitant son empleo en Cardona.[30]

Aquesta proposta no deixava de tenir lògica. Els consellers de la Ciutat de Barcelona havien autoritzat a Busquets, un pagès benestant, tot i la seva manca d'experiència militar, a formar un regiment de voluntaris, a reclutar el homes adients i a costejar-ne, al menys inicialment, els seus sous. Era una pràctica habitual en aquells temps de lluita armada. Ateses les circumstàncies, no és d'estranyar que Busquets escollís per a tinent coronel del seu regiment d'infanteria a un militar de carrera com Joan Jansà, que llavors ja tenia la patent reial de sergent major. L'elecció tenia, a més, el vist-i-plau del marquès del Poal, cap de l'exèrcit denominat de l'exterior, aquell que es dedicava a través de campanyes militars per l'interior de Catalunya a fustigar l'exèrcit filipista i alleugerir així el setge de la ciutat de Barcelona.

Incorporat ja al regiment de Busquets, Jansà participà a meitats d'agost en la batalla de Talamanca, aquella que ha estat qualificada com la darrera victòria de les tropes del marquès del Poal davant els filipistes.[31] Un dies més tard, a finals de mes, intervingué en l'intent frustrat de trencar el setge de Barcelona. Probablement, a primers de setembre també prengué part en l'atac a la plaça de Manresa, que acabà esdevenint un nou fracàs. Caiguda Barcelona l'11 d'aquell mes, les forces del marquès del Poal es replegaren a Cardona fins que, vuit dies després, el seu governador, Manuel Desvalls, hagué de signar la seva capitulació.[32] Fou el punt i final de la guerra a la península.

---

[30] Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona (AHCB), Consell de Cent, inv. núm. 602, sèrie X, vol. 127, doc. 203.

[31] SERRA SELLARÈS, Francesc i ERILL PINYOT, Gustau. 2009. *La darrera victòria de l'exèrcit català. La batalla de Talamanca (1714)*, Sant Vicenç de Castellet, Farell, p. 35-52.

[32] BERENGUER, *Francesc Busquets i Mitjans. Coronel d'infanteria, op. cit*, p. 67 a 73.

5.- La persecució filipista

Tot i que la proposta 17 d'aquella capitulació, acceptada pel borbònic comte de Montemar, indultava totes les forces austriacistes del marquès del Poal, entre elles les que formaven el regiment de Busquets, la realitat és que, a la pràctica, l'indult en qüestió quedà en paper mullat.

Abans de marxar a l'exili, com ho feren tots els seus companys que no van ser empresonats, Jansà aconseguí entrar a Barcelona. Hi tenia les seves dues filles, Manuela i Josefa i, pel que tot seguit diré, sembla que en una data anterior havia enviudat. La responsabilitat, doncs, sobre aquestes dues filles, que llavors només tenien nou i tres anys, requeia sobre ell.

Potser va ser aquest compromís el que l'obligà, llavors amb trenta-vuit anys, a casar-se precipitadament, segons que consta en l'expedient matrimonial del 9 d'octubre de 1714 que es conserva a l'Arxiu Diocesà de Barcelona:

> *Joan Jansà, jove escrivent, nat[ural] de Vilafranca del Panadès, fill de Andreu Jansà, pagès, y de Annamaria, cònjuges, de una, ab Maria Palau, don[ze]lla, filla de Pere Palau, pagès, y de Saldònia, cònjuges, tots naturals de Berga, bisbat de Solsona, hab[itant]s a la par[ròqui]a del Pi. Remis. lo Sor. V.G. Bastero. = Testes pro libertate dicti sannis Jansà sunt Joseph Alzemar, jove cirurgià de Bar[celon]a, y Hyacinto Mateu, jove cirurgià, dihuen conèixer lo dit Jansà des de cria[tura] y desta part de 10 ans respt. de continuo tractat y conegut sempre y lo tenen y an dit. Testes pro libertate dictus Palau sunt Anna Baxadius, muller de Joan Baxadius, mariner, y de Gràcia Vetxe, muller de Anton Vetxe, pagès, dihuen conèixer la dita Maria Palau desta part de 16 ans continuos y tractada sempre y la tenen per libera y soltera [...]".*[33]

La persecució filipista a que aleshores estaven sotmesos els austriacistes, va fer que Jansà amagués en aquell expedient matrimonial la seva condició de militar i fes constar com a ofici el d'escrivent. Tot i que no es pot descartar

[33] Arxiu Diocesà de Barcelona (ADB), Expedients matrimonials, vol. 21, f. 233

la possibilitat que, abans d'allistar-se a l'exèrcit, hagués estat realment escrivent, atesa la cal·ligrafia i la redacció acurada de la carta que envià el 1734 al prior Josep Busquets, a la que més endavant em referiré.

Probablement, el que amagués la seva veritable professió de militar tingué a veure amb el fet que el canonge que intervingué en aquell expedient matrimonial va ser el vicari general de la Diòcesi, Baltasar de Bastero, el mateix que, pocs dies abans, el 18 de setembre, havia rebut el filipista duc de Berwick i el seu seguici a la porta de la catedral de Barcelona i que, més endavant, el 8 de juny de 1715 feu publicar un edicte en què manà als sacerdots que, en el confessionari, fessin als fidels "singulares preguntas sobre los preceptos 1, 2, 4 y 5 del Decálogo para que se acusasen de las culpas en que creía que estaban impenitentes y particularmente en amar y querer al rey Felipe V, imponiendo graves penas a los confesores si no ejecutaban lo mandado".[34] Un filipista, doncs, en tota regla.

La núvia, Maria Palau, havia nascut a Berga el 27 d'abril de 1693. Tenia aleshores, doncs, vint-i-un anys. Era filla d'un bracer d'aquella vila, Pere Palau, mort el desembre de 1704. La seva mare, Celdònia, feia molt poc que també havia mort, el 16 de juliol de 1714. La núvia, doncs, era òrfena de pare i mare.[35]

Atesa la compromesa situació en què Jansà es trobava en aquells moments, la boda se celebrà a correcuita l'endemà, 10 d'octubre, a la parròquia de Santa Maria del Pi de Barcelona.[36] A l'expedient matrimonial transcrit es diu que els nuvis hi vivien, potser per cobrir i facilitar-ne els tràmits, perquè hem de tenir present que aquella era justament la parròquia dels Masdovelles. Podria ser, doncs, que, en realitat, hagués estat la viuda Masdovelles, Marianna de Foixà, la que hagués intercedit prop del vicari Alamany de Santa Maria del Pi per tal de possibilitar aquella boda en uns moments en

---

[34] CASTELLVÍ, Francisco de. 2002. *Narraciones Históricas*, Madrid, Fundación Francisco Elías de Tejada y Erasmo Pércopo, Vol. IV, p. 315 i 540.

[35] Arxiu Diocesà de Solsona (ADS), Llibre de Baptismes de Berga, 1692-1704 (8), f. 26v; Llibre de Defuncions de Berga, 1601-1707 (31b), f. 236; i Llibre de Defuncions de Berga, 1708-1745 (32), f. 37v.

[36] APSMP, Expedients matrimonials, B-5, Octubre 1714. Núm. 3440.

què n'hi havia molt pocs, de casoris, donada la situació que vivia el país.[37] Només feia tres setmanes que havia caigut Cardona i, cal no oblidar-ho, el nuvi era un oficial austriacista empaitat per les autoritats borbòniques. La possible intervenció de Marianna de Foixà reforçaria la tesi segons la qual les vinculacions de Joan Jansà amb aquella noble família vilafranquina continuarien mantenint-se fins i tot acabada la guerra.

6.- L'exili

Jansà fugí a terres de l'emperador Carles VI, tan bon punt ho pogué fer. Gràcies a la documentació publicada per Alcoberro, sabem que arribà a Itàlia pocs dies després d'haver-se casat. El desembre del mateix 1714 ja hi era.[38] No hi va romandre massa temps. És possible que només hi fes estada de camí cap a Viena, ja que l'any següent, el 1715, ja voltava per la ciutat imperial.[39] Viena era el destí desitjat per la majoria d'exiliats. Allí hi havia l'emperador i la seva cort. En definitiva, el poder. Foren tants els que hi volgueren arribar que el Consell Suprem d'Espanya a Viena —l'ultima instància de govern, immediata al monarca, pels territoris hispànics dels Habsburg— hagué de prendre mesures per intentar allunyar-los de la ciutat imperial. Amb un èxit relatiu, perquè només en part es va aturar l'allau d'exiliats que hi acabaren anant.[40]

Quan arribà a Viena, Jansà tenia la patent reial de sergent major. Bo i que, a instàncies de Francesc Busquets com ja he comentat, també havia aconseguit al final de la guerra la de tinent coronel, aquesta li havia estat concedida pels Consellers de la Ciutat de Barcelona, i a Viena es distingia entre les patents reials i les lliurades pels Comuns, com ho reflecteix la llista d'oficials

---

[37] SOLÉ BORDES, Joan. 2014. "Aspectes de la Guerra de Successió a Vilafranca del Penedès", *del Penedès*, n. 30, p. 36, on constata la significativa baixa de casoris a Vilafranca durant aquells temps.

[38] ALCOBERRO, Agustí. 2002. *L'exili austriacista (1713-1747)*, Barcelona, Fundació Noguera, vol. II, p. 48.

[39] *Ibid*, vol. II, p. 73. Tot i que la llista d'oficials catalans que es trobaven en els dominis de l'emperador no porta data, ha de ser de 1715, ja que Francesc Busquets hi figura com a estadant a Nàpols, on només hi va romandre aquell any.

[40] *Ibid*, vol. I, p. 93.

exiliats que el 20 de juny de 1716 es trobaven a Viena. Jansà hi figura en exercici com a "theniente coronel con patente de Barcelona y sargento mayor con patente de S. M."[41]

Com molts dels que havien lluitat a la Guerra de Successió, començà incorporant-se en qualitat d'agregat a un cos de voluntaris, format majoritàriament per catalans, que lluitaren a Hongria en la tercera guerra turca. Era comandat per Manuel Desvalls, l'antic governador de Cardona.[42]

S'integrà després en el regiment del general d'infanteria Juan de Ahumada. Per poder-ho fer, hagué de bescanviar la plaça i la meitat del sou amb el tinent coronel Joaquín de Salinas, bescanvi que fou aprovat pel Consell Suprem d'Espanya i pel Consell Àulic de la Guerra.[43] Jansà degué participar, doncs, els estius de 1716 i 1717 en les batalles victorioses de Peterwardein i de Belgrad i en l'ocupació de la fortalesa de Temesvar, en les que el regiment d'Ahumada hi tingué un protagonisme principal. Després d'aquella guerra, el 1721, els dos regiments d'infanteria al peu espanyol que hi havien lluitat es fusionaren a Belgrad en un de sol, al peu imperial, sota les ordres del comte d'Alcaudete.[44] Jansà s'hi incorporà com a tinent coronel.

De la seva família, aquells anys, se'n sap ben poca cosa. És possible que Maria Palau, la seva segona dona, si l'acompanyà a l'exili, morís aviat. Si més no, ell no en fa cap referència al memorial que el 1729 adreça al Consell Suprem d'Espanya demanant una pensió vitalícia per a les seves dues filles Manuela i Josefa.[45]

Aquest escrit llarguíssim i no exempt d'un barroquisme propi de l'època, figura redactat en castellà, ja que era la llengua usada habitualment per aquell consell, malgrat radicar a Viena. Jansà comença recordant els vint-i-quatre anys que porta prestant serveis a l'emperador. Explica, després, que

---

[41] *Ibid*, vol. II, p. 68.
[42] *Ibid*, vol. I, p. 99.
[43] Haus-, Hof-, und Staats-Archiv. Viena (HHStA), Neapal Collectanea, Alt 5,6, Karton 3, Lligall 6, 1711-1733.
[44] ALCOBERRO, *op. cit*, vol. I, p. 140 i 142.
[45] HHStA, Neapal Collectanea, Alt 5,6, Karton 3, Lligall 6, 1711-1733, 1729.

els dos carlins diaris amb càrrec al “renglón de limosnas del Reyno de Nápoles” que havien estat assignats a cadascuna de les seves dues filles el 29 d’octubre de 1727, així com els dos carlins diaris suplementaris que els hi havien estat concedits el 6 d’abril d’aquell any 1729, no els podien cobrar degut a que

> *...en las referidas limosnas no hay situación, dotación, fondo ni fincta alguna para lograrse el goze de d[ic]has dos R[eales] mercedes y por consiguiente no han podido ni podrán jamás dichas Dª Manuela y Dª Josepha percibir, ni cobrar dichos quatro carlines diarios y assí no las será possible poderse alimentar de este supuesto subsidio durantes sus resp[ectivas] vidas, mayorm[ente] quando desde el dia 29 8bre 1727 hasta oy solam[ente] se ha librado un mes a las dichas Dª Manuela y Dª Josepha.*

Tot seguit, Jansà explica que

> *...aumentándose cada día la necessidad del suplicante por no tener otro subsidio para mantener tan dilatada familia, que la mitad del sueldo, que en el Regimiento Alcaudete goza, lo que le tiene en sumo desconsuelo al sup[licante], afligiéndole mucho más la reflección de tener (como ha representado a V.M.) las dos hijas de edad de 24 y 18 años, sin tener de qué dotarlas y dar estado, que aunq[ue] ha havido y hay ocasión al presente de casarlas, no le ha sido ni es possible executarlo por falta de dote.*

Per tot plegat, acaba sol·licitant

> *...que en benigna R[eal] consideración de los servicios del sup[licante], total ruina de su casa, de lo que gastó para el socorro de su Regimiento de la Diputación en tiempo del último sacrificio de Cathaluña y sitio de Barcelona, de la estrechez y miseria que en sí y en su familia padece, y no tener de qué dotar sus dos hijas (que pone a los pies de V.M.) sea del Ces[áreo] R[eal] agrado de V.M. dispensar que en lugar de las mencionadas gracias de quatro carlines diarios por cada una de d[i]chas dos hijas Dª Manuela y Dª Josepha*

Jansá durantes sus resp[ectivas] vidas el hazerlas la gracia de doscientos ducados annu[al]es de pensión por vía de futura en la Delegación de Españoles de Nápoles y Milán por cada una de aquellas durantes sus resp[ectivas] vidas, o aquello que fuere más del R[eal] agrado de V.M. Y que en el ínterim que podran entrar a gozar d[ic]ha gracia que de V.M. esperan en la Delegación de Españoles se sitúen y paguen a las d[ic]has Dª Manuela y Dª Josepha los referidos quatro carlines diarios o su equivalente en el Diario que la clemencia de V.M. dispensa a los Españoles que se hallan en esta Corte, o bien que se les sitúen y paguen otros quatro carlines diarios en uno o dos de los Castillos de Nápoles al mismo tiempo y en la forma y modo que se paga al Castellano y demás de la situación del Castillo. Y con este promto y seguro subsidio se aliviarán las necesidades de tan crecida y honrada familia y el sup[licante] podrá procurar se effectúe la ocasión que de la collocación de sus hijas se ofrece. Gracia que como adoptiva suplirá la natural obligación de que se supone inhábil el padre suplicante".

Tanmateix, dels components del Consell, només un d'ells va considerar que s'havien de concedir a cada una de les filles els dos-cents ducats sol·licitats "por vía de futura en la Deleg[ación] de Náp[oles]. Los demás s[les] no hallan motivo nuevo para variar la resolución tomada".

En tot cas, l'esmentat memorial ens aporta una informació valuosa sobre Joan Jansà i els seus. Per aquest document coneixem de l'existència de les dues filles que s'endugué a l'exili, hem pogut datar l'any dels seus naixements, pressuposar lògicament l'existència d'un primer matrimoni, del que aquestes dues filles en serien fruit, i presumir que l'any 1729 la seva segona dona —si és que aconseguí fugir a l'exili— ja no vivia. La sol·licitud en qüestió mostra també la seva preocupació per poder casar les dues filles en el marc d'un exili que assolia uns graus de duresa i de penúria econòmica que, malgrat els serveis prestats a l'emperador, patien la majoria dels exiliats. Tot i que és possible que en el redactat enfarfegant d'aquesta instància, Jansà carregués les tintes sobre les seves necessitats per tal d'aconseguir

els dos-cents ducats anuals per a cadascuna de les seves filles, el rerefons de la seva difícil situació econòmica devia existir.

Il·lustració 2: segell lacrat de Joan Jansà

7.- Sociologia de l'exili. L'ennobliment de Joan Jansà

A Viena hi havia refugiats de totes les classes socials. Alcoberro els ha distribuït en diversos cercles concèntrics en funció de la vinculació que tenien amb l'emperador. Jansà, evidentment, no formava part del cercle que era més immediat al poder, reservat a cortesans i aristòcrates. Però sí que pertanyia al segon d'aquests cercles concèntrics, d'inferior categoria social però amb un certs privilegis, on s'integraven la baixa noblesa, els oficials de l'exèrcit i els eclesiàstics. Venia, després, el col·lectiu popular, que vivia fonamentalment de les pensions i assistències que rebia.[46]

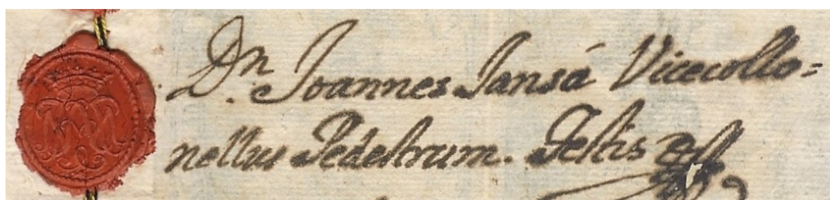
Cal dir que a la majoria d'exiliats els costà molt adaptar-se a aquella nova vida. N'hi hagué que no s'hi aclimataren mai. A les penúries econòmiques que molts patiren, s'hi afegiren les dificultats inherents al forçat distanciament de la seva terra, de les seves famílies i amics, però també al fet d'haver d'assimilar una llengua i uns costums que no eren els seus. Malgrat tot, quan el 1725 se signà la pau de Viena, que permetia el retorn dels exiliats a Catalunya, la majoria no ho van fer, potser tement que les autoritats borbòniques incomplissin un cop més allò a què s'havien compromès; en definitiva, que tornés a ser paper mullat.

Jansà fou dels que restà a Viena. Com hem vist, era dels que hi marxà amb la seva família; si més no, amb les seves dues filles. A més a més, estava cada cop més integrat en l'exèrcit imperial, on veia que hi tenia camí per recórrer. Per altra part, com ell mateix indicava en el memorial abans comentat, veia possibilitats de casar les seves filles a Viena: "aunq[ue] ha havido y hay ocasión al presente de casarlas, no le ha sido ni es possible executar-lo por falta de dote". Ell era, doncs, dels exiliats que volia quedar-s'hi i que ho acabaria fent.

[46] ALCOBERRO, *op. cit*, vol. I, p. 173-193.

De la documentació consultada, s'evidencia que Jansà, potser per la seva rellevància dins l'exèrcit, mantingué aquells anys una bona relació amb molts dels seus companys. Naturalment, amb uns més que amb d'altres.

En els arxius consultats es troben petjades d'aquesta companyonia que Jansà mantingué amb ells. Així, per exemple, ell figura com un dels dos testimonis en l'escriptura de donació que Busquets atorga a Viena el 1727.[47]

Il·lustracions 3.- Signatura i segell lacrat de Joan Jansà, com a testimoni de la donació atorgada per Francesc Busquets el 30 de maig de 1727.

Dos anys després, el 12 de gener de 1728, Jansà i Busquets actuen ensems com a testimonis en la declaració que el trinitari Juan de Malaver redacta sobre les gestions que havia fet a Viena per aconseguir una pensió per als Galcerán.[48]

També Jansà fa de testimoni en el testament hològraf que el seu amic Busquets atorga a Viena el 1734, poc abans de morir.[49]

A notar que en els referits documents dels anys 1727 i 1728, i en la sol·licitud ja esmentada de l'any 1729, Jansà signa simplement com a "Joan Jansà", mentre que en el testament hològraf de Francesc Busquets de l'any 1734 ja ho fa com a "Joan de Jansà, comte de Jansà".

Aquest detall palesa que el seu ennobliment per part de l'emperador Carles VI es degué produir entre els anys 1730 i 1734.[50] Llavors era freqüent que oficials de l'exèrcit d'alta graduació que havien demostrar una continuada

---

[47] Arxiu de Can Mitjans (ACM), caixa 3.
[48] HHStA, Italien Spanisches Rat, Kart núm. 21, Pensionen und Gnadensachen 1715-1730, folis 583 i 584.
[49] ACM, caixa 3.
[50] BERENGUER, *Els oficials de l'exèrcit austriacista, op. cit*, p. 227.

fidelitat a l'emperador, davant les necessitats econòmiques que patien, sol·licitessin la concessió d'un títol nobiliari que dugués aparellada la percepció d'unes rendes. Fou el cas d'Ermengol Galceran que sol·licità por "tanta necessidad, como padeze el sup[licante]" commutar el títol beneficiable de duc en el regne de Nàpols que li havia estat concedit el febrer de 1734 "en uno de Príncipe en el mismo Reyno de Nápoles".[51] Degué ser aquest el cas de Jansà, sobretot si tenim en compte la seva preocupació pel futur de les seves filles i el resultat no massa lluït de la seva sol·licitud de 1729, ja examinada, en què demanava dos-cents ducats anuals per a cadascuna d'elles, bo i que no deixava de recordar en aquest memorial "haver empleado su persona y bienes al servicio de V.M. y anteponer éste a todos interesses y a la natural obligación de padre".

D'altra banda, era usual que el títol concedit portés el nom del feu del beneficiat. De no posseir-ne, el títol duia el cognom del mateix agraciat. Així es va fer constar, per exemple, en el cas del títol concedit el 20 de novembre de 1731 al capità Josep Ignasi de Picalqués: "en el interin q[ue] adquiere feudo s[o]bre q[ué] apoyarle, use de su apellido".[52] També en el títol de marquès atorgat a Josep de Copons: "Tendráse entendido así, y mientras no presentase feudo en que apoyar el título, se podrá arreglar al apellido de su familia, conforme queda mandado por los españoles agraziados en igual caso".[53] Per això, Joan Jansà, en no posseir propietats, esdevingué noble amb el seu cognom propi, comte de Jansà.

8.- Marmessor de Francesc Busquets i Mitjans

És possible que Francesc Busquets seguís a Viena un camí diferent al de Jansà, perquè no s'han trobat documents que demostrin que Busquets s'incorporés durant el seus anys d'exili a l'exèrcit imperial, com sí que ho va fer el seu company. Tanmateix, hi ha constància de la bona relació d'amistat que continuaren mantenint tots dos en terres de l'emperador.

---

[51] HHStA, Vorträge der Zentralbehörden (1735-1736) [alt 161] Karton 120, f. 195-209.

[52] Archivio di Stato. Nàpols (ASN), Consiglio di Spagna, Vol. 285r, 1731, f. 98.

[53] ALCOBERRO, *op. cit*, vol. II, p. 78 i 79.

INSTITUT
D'ESTUDIS
PENEDESENCS

A més dels documents abans esmentats, la confiança que Busquets tenia en Jansà es fa palesa sobretot en el seu testament hològraf en què el nomena un dels seus marmessors.

Mort Busquets a Viena el 18 d'agost de 1734, Jansà i els altres dos marmessors designats —Francisco de Begueria i Francesc Gironès— posaren en marxa la comesa que els hi havia estat confiada amb una celeritat manifesta. En menys de dos mesos procediren a inventariar els béns i deutes del difunt, a pagar als creditors —en tant que possible— allò que Busquets els hi devia, a reclamar els deutes que ell acreditava, a vendre el seu aixovar i a presentar davant el Consell Suprem d'Espanya un memorial per poder acabar de pagar el que no s'havia pogut liquidar amb els diners de l'herència.

De tot plegat, Jansà em va donar compte al germà del difunt, el prior Josep Busquets de Terrassa, mitjançant una carta datada a Viena el 10 d'octubre de 1734 que li envià quan encara no s'havien complert, doncs, dos mesos de la mort de Francesc Busquets.[54]

Il·lustració 4.- Detall de la signatura de Joan de Jansà en la carta enviada al prior de Terrassa, Josep Busquets, el 10 d'octubre de 1734.

[54] ACM, caixa 3.

Molt S.r meu: Ab las Copias inclusas Veurà Vm. la disposicio, o testam.t del Seu
Germà Don fran.co Busquets y Mitjans (que morí (com hauran ja informat a
Vm.) repentinam.t lo die 18. de Agost prop passat, Deu lo tinga en la sua S.ta Gloria,
Nostre Señor done à Vm. y als fills del diffunt M.s a. de Vida per pregar per la sua
anima; ab la Copia del testam.t Veurà Vm. la elecció de Marmessors, entre dels quals
son so Vm. y si be que lo die morí jo Nom trobava en esta Ciutat per aver partit lo
mateix dia per anar à Maria Zel à Cumplir mas devocions, ab tot à mon retorn
procurí junt ab fran.co Girones per trobarse ausent D.n fran.co Vegueria ferlo de Nra
Obligació present inventari de la roba que tenia lo diffunt, y despres ferla esti-
mar, Com ho podrà Veurer de la Copia que de tot li remets, com tambe Copia del que
deuen Vns y altres al diffunt, y del que est deu; Ultra de estas Notas devrà tam-
be à Girones per lo menjar, quarto de Casa y diners prestats, Com tambe ho podrà
Vm. Veurer del Compte. Dels 684 fl.s 48 x que importan los Credits de D.n fran.co
segons lo Compte de son llibre hi ha poca esperansa de cobrarne quant res, dels Vns per
ser mal pagadors, y dels altres per la imposibilitat per causa q. Vrey en dia ningun Es-
pañol, dels que nos trobam en actual servey dins dels Regim.ts no tenen ninguna assistencia
Com gosavan antes respecte de haverse finidas las finetas per la perdua dels Regnes y
Provincias: Ab tot se ha fet la diligencia de donar Vn Memorial al Emperador perq. en Cas
de providencia per los Españols sie Compres lo diffunt per poder pagar sos deutes, que si es
pot lograr, ne podrem estar molt contents, que es quant als Marmessors Nos ha apare-
gut podiem y deviem fer. Ultra de tots los sobredits deutes, y gastos de enterro y missas es-
tava lo diffunt ab Vn Compte ab D.n fran.co Vegueria de 80 f que est li havia dexats gratui-
tam.t en dos vegadas del que Vegueria tenia dos Vales firmats del diffunt, y havent Girones y
jo passats los Comptes dos dias ha ab Vegueria dels diners havia cobrat per lo diffunt, es estat
Vegueria debitor de 71 f 20 x que pagarà per tot est Mes de 8.bre à Girones, y se han es-
quinsats los recibos firmats del diffunt, lo qual te Vn Credit en la lotteria de Vn Mitg
sete de Vna acció ab Vn Company, que es Corbi, ò lo mateix Vegueria. esta loteria està
suspesa, y diuen correrà, ab que havent fet lo diffunt la Compra de dit Mitg sete à Don
Phelip Gallart, en cujas Mans han de parar los diners resultants de la lotteria, ò de dit
Mitg sete, que tenian D.n fran.co y son Company, se ha previngut à Gallart perq. venint
lo cas no entregue lo resultant à persona q. no portia procura dels fills, y hereus.
que es quant puch dir à Vm. de est particular, y si vol respondrer podra escriurer
à fran.co Girones,+ que jo estich de partensa per Belgrad y nom es facil per la
gran distancia cuydarme de estas Cosas, assegurant à Vm. que se ha fet tot lo
posible per Cumplir la Voluntat del testador. quedo per servir à Vm. pregant
à Deu lo g.de m.s a.s Viena à 10. de 8.bre de 1734

B. l. m. de Vm.
Son segur servidor

Lo Comte Don Joan de Jansà
Athin.t Cor. del Regiment
de Aleandre

+ coch de la Cort y està sempre en Viena
es home segur y era Vn bon Amich del diffunt
per

S.r D.r y Prior Joseph Busquets

N.o 76

Il·lustració 5.- Carta de Joan de Jansà adreçada al prior de Terrassa, Josep Busquets, el 10 d'octubre de 1734.

A l'esmentada carta, Jansà, home meticulós com era, hi acompanya una còpia del testament de Busquets, un inventari dels seus béns, una llista dels deutes i crèdits que tenia, així com les despeses del seu enterrament. Tot plegat ens dona una informació molt valuosa sobre els darrers anys de la vida de Busquets a l'exili, de la situació en general dels exiliats a Viena, però també ens aporta dades de Joan de Jansà, que ens ajuden a tenir-ne un major coneixement.

Per començar hem d'assenyalar la cal·ligrafia acurada de la carta i la sintaxi usada, que denoten una formació notable del seu autor i que ens fa pensar en la influència que en la seva inicial educació, com ja he comentat, pogué tenir Miquel de Masdovelles.

Òbviament, la carta la signa com a "Lo comte Don Joan de Jansà, Thin[en]t Cor[onel] del Regiment de Alcaudete", orgullós de poder mostrar el seu ennobliment i el seu càrrec militar al germà de Busquets, a Terrassa, i per extensió a tots aquells a qui el prior Josep Busquets pogués ensenyar aquella carta.

Un altre aspecte que se'n dedueix és la religiositat de Jansà, quan afirma que el dia en què va morir Francesc Busquets ell havia marxat al santuari de Mariazell "a cumplir mas devocions". El santuari en qüestió, centre de pelegrinatge encara avui de tot Àustria, es troba situat a poc més d'un centenar de quilòmetres al sud-oest de Viena, a l'Estíria.

La carta evidencia també la seva gran mobilitat. Per raó de les seves obligacions professionals, passa molt de temps fora de Viena i, per això, realitzades ja les activitats pròpies dels marmessors, delega les posteriors tasques que puguin quedar a Francesc Gironès. En haver d'estar lluny de Viena, suggereix al prior de Terrassa, Josep Busquets, que "si vol respondre podrà escriure a Francesc Gironès [...] que jo estich de partenza per Belgrad y no·m'és fàcil per la gran distància cuydar-me de estas cosas".

Significar, per últim, la seva diligència en intentar resoldre els problemes. Ens confirma, doncs, que era home molt actiu. Quan encara no s'havien complert dos mesos de la mort de Busquets ja havia enviat un memorial a l'emperador:

ab tot se ha fet la diligència de donar un memorial a·l'emperador pèr[què], en cas de providència per los españols sie comprès lo diffunt per poder pagar sos deutes, que, si ·[é]s pot lograr, ne podrem estar molt contents, que és quant als marmessors nos ha aparegut podíem y devíem fer.

Dissortadament, la mort de Busquets coincidí amb la suspensió de les assistències als exiliats per la pèrdua dels regnes de Nàpols i Sicília, ja que era d'allí d'on provenien els diners. Ens ho confirma també Jansà en aquesta carta: "[a]vuy en dia ningun español, dels que no [e]s troban en actual servey dins dels regim[en]ts, no tenen ninguna assistència, com gosaven antes respecte de haver-se finidas las finetas per la pèrdua dels regnes y províncias". En aquelles circumstàncies, els memorials que els exiliats es veieren obligats a presentar constituïren una veritable allau, el que obligà al Consell Suprem d'Espanya a comunicar-ho a l'emperador

...han multiplicado sus clamores y sus lamentos con nuevos memoriales (de que están llenas las bolsas de las Secretarias) [...] por faltar el Diario, el Bolsillo Secreto [...] y todas aquellas providenz[ia]s, [...] porque dependiendo su cumplim[ien]to de las remesas de Ná[poles] y Milán [...] cayeron todas de golpe desde el mes de octubre passado.[55]

9.- Els darrers anys

En la carta parcialment transcrita que adreça a Josep Busquets, Jansà indica que marxa a Belgrad. I és que el regiment d'Alcaudete al que ell pertanyia estava llavors assentat en aquella ciutat sèrbia. Belgrad, malgrat haver estat sota dominació turca de 1521 a 1867, va passar temporalment per ocupacions austríaques, com la dels anys 1717 a 1739.

Jansà, com he referit, fou home diligent. En els llibres registres del Hof Krieg Rat de Viena, una mena del Consell Suprem Militar, també n'hi ha constància. En els esmentats llibres on figuren registrades les peticions entrants i les comunicacions sortints, n'hem pogut trobar de Jansà, entre els anys

[55] HHStA, Vorträge der Zentralbehörde, Karton 119, fol. 318.

1722 i 1737, un total de vint peticions que ell va presentar al mencionat consell i vint-i-dues comunicacions que aquest li va notificar.[56]

Quan el comte d'Alcaudete va morir a Praga el 1735, aquest regiment el passà a comandar Juan Jacinto Vázquez y Pargas que llavors era vidu de Maria Ignàsia Vilana-Perlas, la filla del marquès de Rialp, el poderós secretari d'Estat que va acabar tenint a Viena una influència immensa. Durant el mandat de Juan Jacinto Vázquez al front d'aquell regiment, Jansà en fou nomenat coronel governador. Fou el cant del cigne de la seva carrera militar.[57]

I arribem ja a la data del seu òbit, ocorregut el dilluns, 18 de setembre de 1741. El desenllaç es produí a Viena, a la casa de Kirchberger, a l'Alstergasse —actualment, Alser Strasse—, prop de l'església dels trinitaris. Així consta en el llibre de defuncions que aleshores es duia a la ciutat de Viena, una mena de precedent del modern Registre Civil, que trigaria encara uns anys a ser creat. [58] La causa de la mort, una hematèmesi. Així, doncs, li sobrevingué una hemorràgia que li produí uns vòmits de sang dels que no se'n pogué recuperar. Feia poc que havia complert seixanta-cinc anys. Més d'un terç de la seva vida l'havia passat a l'exili.

S'ignora on se celebraren les seves exèquies, però sí que se sap que va ser enterrat al cementiri del monestir de Montserrat a Viena,[59] on ja havia estat sepultat el 1723 el comte Felip Ferran, ambaixador dels Comuns a Holanda durant la Guerra de Successió,[60] i el 1734 el seu amic Francesc Busquets i

---

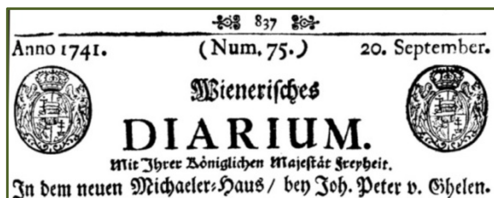
[56] Kriegsarchiv. Viena (KAV), Hof Krieg Rat, Prot. Reg. any 1722, f. 950; any 1733, f. 836 i 461; any 1735, f. 1.354; any 1737, f. 89, 139, 177, 215, 531, 538, 555, 589, 631, 692, 973, 1.213, 1.360, 1.421, 1.495 i 1.686; i Prot. Exp. any 1733, f. 1.093, 1.230, 1.481 i 2.104; any 1736, f. 691; any 1737, f. 134, 875, 1.468, 1.487, 1.724, 1.848, 2.068, 2.136, 2.573, 2.817, 2.887, 2.909, 3.058, 3.063 i 2.683; any 1738, f. 855 i 1.514.
[57] ALCOBERRO, *op. cit*, vol. I, p. 142.
[58] Wiener Stadt- und Landesarchiv. Viena (WStLA), Totenbeschauprotokoll, B1, vol. 42, f. 462v.
[59] HHStA, Spanien Varia, Fasz. 67. Documentat publicat per ALCOBERRO (2002), Vol. II, p. 404.
[60] CASTELLVÍ, *op. cit*, vol IV, p. 476.

Mitjans.[61]

Aquest cementiri cesari, anomenat "Kaiserlicher Gottesacher vor dem Schottentor", estava aleshores a cura dels benedictins de Montserrat, els "Schwarzspanier" (espanyols negres). Se'ls coneixia popularment així per l'hàbit negre que vestien i per diferenciar-los dels trinitaris, els "Weisspanier" (espanyols blancs), l'hàbit dels quals era blanc.

Arran dels decrets de secularització dictats per Josep II a partir de 1780, el cementiri del Montserrat de Viena va desaparèixer, sense que ni tan sols s'hagin conservat les làpides sepulcrals que hi havia, per la qual cosa es desconeix on van anar a parar les restes de Jansà. Aquells decrets imperials ordenaren que les tombes dels cementiris, les foses comunes i les de calç dels hospitals es dipositessin en els recintes de les germanes de la Caritat i de les isabelines. Es desconeix, però, si se seguí el mateix criteri pel que fa a les despulles d'aquell cementiri.[62]

A referir, per últim, que la notícia del seu òbit aparegué dos dies després, el 20 de setembre, al *Wienerisches Diarium*, el periòdic vienès antecedent de l'actual *Wiener Zeitung*, on es consigna que l'anterior dia 18 havia mort dins la ciutat de Viena, el comte de Jansà, oficial reial, a la casa de Kirchberger, a l'Alstergasse, de seixanta-quatre anys, per bé que, com hem vist, ja n'havia complert seixanta-cinc.

837

Anno 1741. (Num. 75.) 20. September.

Wienerisches

DIARIUM.

Mit Ihrer Königlichen Majestät Freyheit.

In dem neuen Michaeler-Haus / bey Joh. Peter v. Ghelen.

Il·lustració 6.- Capçalera del *Wienerisches Diarium* de Viena el 20 de setembre de 1741 on es publica l'òbit de Joan de Jansà

[61] BERENGUER, *Francesc Busquets i Mitjans. Coronel d'infanteria, op. cit*, p. 133.
[62] *Ibid*, p. 134 i 135.

INSTITUT D'ESTUDIS PENEDESENCS

Den 18. September.

In der Stadt.

Die (Tit.) Fr. Eva Elisabetha v. Wester-stetten / geb. Freyin v. Sauerzapf / Wittwe / im Kirchneris. H. auf der hohen Brucken / alt 52. J.

Die Wol-Edel-Gestr. Fr. Anna Maria Perlin / Wittwe / im Hellis. H. in der Singerstr. / alt 62. J.

Joh. Christoph Frey / Handels-Diener / im Hederis. H. am alt. Haar-markt / alt 26. J.

Vor der Stadt.

Der (Tit.) Hr. Joh. Graf de Jansa, &c. Königl Obrister / im Kirchbergeris. H. in der Alster-gassen / alt 64. J.

Il·lustració 7.- Detall de la pàgina del *Wienerisches Diarium* de Viena correspo-nent al 20 de setembre de 1741 on apareix al fina la notícia de l`òbit de Joan de Jansà.

Fins aquí, doncs, aquesta primera aproximació a la figura de Joan de Jansà, un vilafranquí austriacista que, després de la Guerra de Successió, hagué d'exiliar-se a la vora de vint-i-set anys en terres de l'emperador Carles VI, fins a morir-hi.

844

Der Cath. Strohmayrin / Wittwe / ihr K. Eliſ. im Müntz-Wardeiniſ. H. an der Wien / alt 5. J.

Dem Geor Zeillinger / Zimmer-geſ. ſ. K. Eva / im Engelmayriſ. H. am Thury / alt 4. J.

Dem Georg Liebel / Zimmer-geſ. ſ. K. Anna / bey der Stadt München ober dem Neu-ſtift / alt 2. J.

Lorentz Popel / Tagw. bey der weiſſen Roſen im Liechtenth. / alt 40. J.

Friederich Eſelmoſer / im Kranken-H. / alt 21. J.

Summa 12. Perſonen / darunter 7. Kinder.

Den 18. September.

In der Stadt.

Die (Tit.) Fr. Eva Eliſabetha v. Weſterſtetten / geb. Freyin v. Saurtzapf / Wittwe / im Kirchneriſ. H. auf der hohen Brucken / alt 52. J.

Die Wol-Edel-Geſtr. Fr. Anna Maria Perlin / Wittwe / im Helliſ. H. in der Singerſtr. / alt 62. J.

Joh. Chriſtoph Frey / Handels-Diener / im Hederiſ. H. am alt. Haar-markt / alt 26. J.

Vor der Stadt.

Der (Tit.) Hr. Joh. Graf de Janſa, &c. Königl Obriſter / im Kirchbergeriſ. H. in der Alſter-gaſſen / alt 64. J.

Dem Gregori Schmedre / Burgerl. Parockenmachern / ſ. K. Anna / bey dem weiſſen Kreutz am Spitalsberg / alt 6 viertel J.

Dem Maht. Wärler / Burgerl. Tiſchlern / ſ. K. Eva / im Meſſerſchmidiſch. H. an der Wien alt 4. J.

Philipp Heut / bey denen FF. Miſeric. 48. J.

Dem Joh. Banus / Garde-Soldaten / ſ. K. Anton / am Thabor / alt 12. J.

Barbara Witmayrin / l. M. bey dem goldenen Engel auf der Landſtr. / alt 21. J.

Frantz Atzenſperger / Ziegler / im Moſartiſ. Ziegel-Ofen zu Gumpendorf / alt 63. J.

Joh. Holtzmann / armer Jung / bey denen 2. Turtel-Tauben am Hungelsbrunn / alt 15. J.

Dem Joſ. Zimler / Tagw. ſ. W. Eva / bey dem Jäger-Horn im Liechtenth. / alt 45. J.

Eine unbekannte Manns Perſon / im Kurtziſ. H. in der Kot-gaſſen / alt 30. J.

Summa 13. Perſonen / darunter 2. Kinder.

NB. Denen Intereſſenten der ſogenannten Haager oder Generalitäts-Holländiſchen 19ten Lotterie / wird hiemit zu wiſſen gemacht / daß beſagter Lotterie 6te Claß in Loco gezogen worden / und die Original Ziehungs-Liſten bey dem Verleger des Wieneriſchen Diarii Joh. Peter v. Ghelen in dem neuen Michaeler Haus eingeloffen / und nach zu ſehen ſeynd; worinnen nachfolgende Numeren mit beygeſetzten Preiſen herausgekom̃en: Als

Num.		fl.	Num.		fl.
16971	Freypl.	25	79	Freypl.	25
84		80	33801		500
98	Freypl.	25	8		70
28758	Freypl.	25	26		70
69		70	32		70
70		75	42		70

NB. Es wird auch denen Intereſſenten beſagter Haager Lotterie hiemit bedeutet / daß ſie ihre Loſſe zur 7ten / und letzten Claß (welche in der 6ten nicht herauskommen) bis heut über 8. Tag gantz gewiß renoviren ſollen / dann nach deme keine Renovation mehr angenom̃en wird.

NOTIFICATION.

Demnach vermög der durch die zu Dirigirung des Orientaliſchen Compagnie-Weeſens aufgeſtellte Deputation untern erſten Martii dies Jahrs geſchehenen Notification denen geſamten Intereſſenten der geweſten hundertfachen Lotterie kund gemacht worden / daß man mit Austheilung der baar eingehenden Mitteln nach Thunlichkeit der Caſſa von Zeit zu Zeit fortfahren werde; Und nun man beſchloſſen hat / von denen weiters in Maſſa baar eingegangenen Geldern eine abermalige Austheilung zu thun / worzu den Erſten nächſt-künftigen Monats October der Anfang gemacht / und alle Werk-Täge von 9. bis 12 Uhr Vor-mittag / und Nach-mittag von 3. bis 6 Uhr (die Mittwoch / und Samſtag / als Poſt-Täge davon ausgenommen) fortgefahren werden ſolle. Als werden ſie geſamte Intereſſenten erſucht / und errinnert / mit ihren inhabenden Compagnies Maſſa Recognitionen an beſagten Tägen / und Stunden ſich auf dem Orientaliſchen Compagnie-Comptoir in der goldenen Roſen am alten Fleiſch-Markt einzufinden / und den nach Kräften der Caſſa ſich ergebenden Divident zu empfangen. So man hiemit zu derſelben Nachricht kund machen wollen. Wien den 6. September 1741.

Il·lustració 8.- Notícia de l'òbit de Joan de Jansà publicada al *Wienerisches Diarium* de Viena el 20 de setembre de 1741.